

Əstər

Padixah Aħaxweroxning wəzir-wuzralaroqa katta ziyapət berixi

¹ Aħaxwerox (Hindistandin Həbəxistanoiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkigə həkümranlik kılolan Aħaxwerox)ning təhttiki künliridə xundak bir wəkə boldi: —□

² Xu künlərdə, u padixah Aħaxwerox Xuxan kəl'əsidiki xahanə təhtidə olturoqinida, □

³ u səltənət sürüp üqinqi yili barlıq əmirliyi wə bəg-hakimliriqə ziyapət bərdi; Pars wə Medianing qoxuni, xuningdək hərqaysi əlkiərləning esilzadiliri wə bəglirining həmmisi uning huzuriqə hazır boldi. □ ⁴ U səltənətinin bayliqining xanu-xəwkiti wə həywitining katta julasini kəp künlər, yəni bir yüz səksən kün kərgəzmə kildi. □ ⁵ Bu künlər ötüp kətkəndin

□ **1:1 «Aħaxwerox»** — Pars imperatori bololan muxu «Aħaxwerox» «Ksərkis I»ning əzi xu (miladiyədin ilgiri 486-464-yillar). İspat barki, «Aħaxwerox» (pars tilida «Aħaxwerox», grek tilida «Ksərkis» deyilidu) degən söz kixining ismi bolmastin, bəlki Pars imperatorining omumi bir unwani idi. **«Həbəxstan»** — hazırki Efiopiya. □ **1:2 «Xuxan»** — gahı waqıtlarda «Suza» dəp atilidu. □ **1:3 «Medianing qoxuni»** — bəzi alimlar bu sözni «Medianing qoxun sərdarlırı» dəp qüxinidu. □ **1:4 «U ... ziyapət bərdi... ...səltənətinin bayliqining xanu-xəwkiti wə həywitining katta julasini... kərgəzmə kildi»** — bəzi tarixxunaslar xu katta ziyapətning məqsiti Pars imperiyasının Jawan (Gretsiyə)gə tajawuz kılıxini pılanlax wə təyyarlık kərx üqün idi, dəp qaraydu.

keyin padixah yənə Xuxan kəl'əsədiki barlıq həlkəyə qong-kiqik deməy, ordining qarbeqidiki həylida yəttə kün ziyapət bərđi. ⁶ U yər aq wə kək kəndir yiptin tokuloqan pərdilər bilən bezəlgən bolup, bu pərdilər mərmər tax tüwrüklərgə bekitilgən kümüx həlkilərə aq rənglik kəndir yip wə səsün yungluk xoynilar bilən esiloqanidi; aq kaqtax wə aq mərmər taxlar, sədəp wə qara mərmər taxlar yatquzuloqan məydan üstigə altun-kümüxtin yasaloqan diwanlar koyuloqanidi. □ ⁷ Iqimliklər altun jamlarda tutup iqilətti; jamlar bir-birigə ohximaytti; xağanə məy-xarablar padixahning sələnətiyə yarixa mol idi. ⁸ Xarab iqix kaidisi boyiqə, zorlaxka ruhsət kilinmaytti; qünki padixah ordidiki barlıq oqoidarlarə, hərkimning iqixi öz həxi boyiqə bolsun, dəp bekitip bərgənidi.

⁹ Hanix Waxtimu padixah Aħaxweroxning ordisida ayallar üqün ziyapət bərđi.

Hanix Waxtining yarlıqka qarxilik kərsitixi

¹⁰ Yəttinqi küni Aħaxwerox padixah xarabtin kəypi qaq boləninida, aldida hizmitidə turoqan Məhəman, Bizta, Hərbəna, Bigta, Abagta, Zetar, Karkas degən yəttə hərəm'aqisini □ ¹¹ hanix Waxtining puqralar wə əmirləarning aldida

□ **1:6 «aq kaqtax»** — yaki «kizil mərmər». □ **1:10 «yəttə hərəm'aqisi»** — hərəm'aqiliri ordidiki nuroqun ixlarda muhim orunda turidoqan hizmətqilər bolup, kəp həllarda ular orda tokallirini baxqurux ixioqa məs'ul bolatti. Ular piqiwetilgən ərlər bolup, kızlarə qekilmaytti wə pərzəntmu kalduralmaytti.

güzəllikini kərsətsun dəp, uni hanixlik tajini kiyip kelixkə qarqiroqili əwətti; günki u tolimu qiraylik idi. ¹² Ləkin hərəm'aoqiliri hanix Waxtiə padixahning əmrini yətküzgəndə, u kelixni rət kildi; xuning bilən padixah intayin oqəzəplinip, uning kəhri ərlidi.

Waxtining hanixliktin kalduruluxi

¹³ Xu waqitlarda padixahning ixliri toqruluk qanun-əhqamlarni pixxik bilgənlərdin məslihət sorax aditi bar idi; xunga padixah wəziyətni pixxik qüxinidiəqan danixmənlərdin soridi ¹⁴ (u qaoqda danixmənlərdin uning yenida Karxina, Xetar, Admata, Tarxix, Mərəs, Marsena, Məjukan katarlik yəttə Pars bilən Mediəning əmiriliri bar idi; ular daim padixah bilən kərüxüp turatti, padixahlikta ular aldinkı katarla turatti). □ ¹⁵ Padixah ulardin: — Hanix Waxti mənki padixah Ahaxweroxning hərəm'aoqilar arkilik yətküzgən əmrim boyiqə ix kilmioqini üqün uni qanun boyiqə kandaq bir tərəp kilix kerək? — dəp soridi.

¹⁶ Məjukan padixah wə əmirləarning aldidə jawap berip: — Hanix Waxti aliylirining zitiəqə tegiplə qalmay, bəlki padixahimiz Ahaxweroxning hərəkəysi əlkiliridiki barlik əmirlər wə barlik puqrələarningmu zitiəqə təgdi. ¹⁷ Qünki hanixning xu kilioqini barlik ayallarning kulioqə yətsə, ular «Padixah Ahaxwerox: «Hanixi Waxtini yenimoqə elip

□ **1:14 «daim padixah bilən kərüxüp turatti»** — ibraniy tilidə «daim padixahning yüzini kərüp turatti».

kelinglar» dəp əmr kilsa, u kəlməptu!» dəp öz ərlirini mənsitməydiəlan kılıp qoyidu. ¹⁸ Pars wə Mediadiki məlikə-hanımlar hanixning bu ixini anglap, bügünla padixahning barlıq bəg-əmirliğə xuningəla ohxax dəydiəlan bolidu, xuning bilən mənsitməslik wə hapilik üzülməydu. □ ¹⁹ Padixahiməla muwapıq kərünsə, aliyliridin mundak bir yarlıq quxürülsun, xuningdək u Parslar wə Medialarning mənggü əzgərtilməydiəlan qanun-bəlgilimiliri iqigə pütülgəyki, Waxti ikkinqi padixah Ahaxweroxning huzuriəla kəlmigəy; uning hanixlik mərtiwisi uningdin yahxi birsigə berilgəy. □ ²⁰ Aliylirining jakarliəlan yarlıki pütün səltənitigə yetip anglanəlan haman (uning səltənitining zemini bipayan bolsimu), ayallarning hərbiəri öz erigə, məyli qong bolsun kiçik bolsun ularəla hərmet kılıdiəlan bolidu, — dedi.

²¹ Məmurkanning bu gepi padixah bilən əmiririni hux kildi; padixah uning gepi boyiqə ix kərđi. ²² U padixahning barlıq əlkillirigə, hərbiəri əlgigə öz yeziki bilən, hərkaysi əl-millətkə öz tili bilən hətlərnəni əwətip: «Hərbiəri ər kixi öz ailisi iqidə hojayin bolsun, xundakla öz ana tili bilən səzlisun» degən əmrni quxürđi.

□ **1:18** «...hapilik üzülməydu» — ibraniy tilida «...hapalik kupayə bolidu» yaki «...hapalik yetərlik bolidu!».

□ **1:19** «Parslar wə Medialarning mənggü əzgərtilməydiəlan qanun-bəlgilimiliri iqigə pütülgəyki...» — oqurmənlərgə ayanki, Pars-Media imperiyəsining barlıq qanunliri qikiriləndin keyin kət'iy əzgərtixkə, bikar kılıxka bolmaydu, dəp bekitilgən.

2

Yengi hanix tallax

¹ Bu ixlər ötüb, padixah Aħaxweroxning oʻzibi besiloqanda, u Waxtini soʻqinib, uning kiloinini ham uning ustidin qikirilolan yarliki həkqidə əsləp oylinip kaldi. □ ² Xu səwəbtin padixahning hizmitidə turoqan oqoidarlar uningoa: — Aliyliri uqun sahibjamal yax kizlarni izdəp tepip kəltürgəyla; ³ aliyliri padixahlikidiki həkqaysi əlkilərdə barliq gūzəl kizlarni yioqip, Xuxan kəl'əsidiki hərəmsarayoa kəltürüxkə əməldarlarni təyingəyla; kizlar ordidiki kiz-ayallaroa məs'ul bololan hərəm'aqisi Həgayning kolioqa tapxuruloqay; ularoa kerəklik upa-əngliklər təminləngəy. ⁴ Aliylirini səyündürgən kiz Waxtining ornini besip hanix bolsun, dedi. Bu gəp padixahni hux kildi wə u xundak kildi.

Əstərninq ordioqa kirgüzülüxi

⁵ Xuxan kəl'əsidə Binyamin kəbilisidin, Kixning əwrisi, Ximəyning nəwrisi, Yairning oqli Mordikay isimlik bir Yəhudiylar bar idi ⁶ (Kix bolsa Babil padixahı Nebokadnəsar Yəhuda padixahı

□ **1:22 «öz ana tili bilən sözlisun»** — bu sözning məksiti bəlkim ər kixining öz əyidə qaysi tilning ixtililixigə həkqıki bar dəp təkitləx uqun bolsa kerək. □ **2:1 «əsləp oylinip kaldi»** — ibraniylar tilida bu sözlərdin birhil puxaymanning puriki qikidu.

Yəkoniyah bilən bir top kixilərnı tutqun kılıp Yerusalemdın əkətkəndə, ular bilən billə əsir kılınıp ketilgənıdı). ■ ⁷ Mordıkay əzınıng təqısınıng kızı Həđassahni (yəni Əstər) bekıp qong kılolanıdı, qünki unıng ata-anısı yox ıdı. Bu kızı güzəl, təkı-turkı kelıxxən ıdı; ata-anısı əlöp kətkən boləqaqqa Mordıkay unı öz kızı qatarıdı bekıp qong kılolanıdı. ⁸ Padıxahning əmri wə yarlıkı jakarlanəqandın keyın nuroqun kızlar Xuxan kəl'əsigə kəltürölüp Həgayning qolıqə tapxuruldı; xundəq boldıkı, Əstər mu ordıqə kəltürölüp ordıdıkı kızı-ayallarəqə məs'ul boləqan Həgayning qolıqə tapxuruldı. ⁹ Əstər Həgayəqə yəqqən bolup, u unıngəqə ılıpat kərsətti; u tezla unıngəqə upa-ənglık wə tegıxlık yeməklıklərnı təmınlıdı həm ordıdın unıngəqə tallanəqan yəttə kenızəkni bərdı; andın unı kenızəkılrı bilən hərəmsarayning əng esil jayıdın orun bərdı. ¹⁰ Əstər əzınıng millıtı wə tegı-təktını həqkıngə eytmıdı, qünki Mordıkay unıngəqə bunı axkarılımaslıkni tapılıqanıdı. ¹¹ Mordıkay Əstərning həl-əhwalıdın həwər tepıx wə unıngəqə qandəq muamılə kılınıdıqanlıkını bilıx üqün, həkünü hərəmsarayning həylısı aldıdı ayılınıp yürətti. ¹² Kızlarəqə aıt rəsmiyət boyıqə, hərбір kızning ordıqə kırıp padıxah Ahaxwerox bilən billə bolux nəwıtidın awwal, on ikki ay bəđınını tazılıxı kerək ıdı, qünki kızlarınıng «tazılınıx künlırı» mundəq yol bilən ada kılınattı: — altə ay murməkki meyi bilən, altə ay ətır-ənglık wə xundəqlə kızlarınıng bəđınını pakızlaydıqan

baxqa buyumlar bilən pərdaz qilinixi kerək idi. ¹³ Kiz padixahning huzuriya kiridioqan qaoqda mundak qaidə bar idi: — Ordioqan kirgəndə uning nemə təlipi bolsa, xular hərəmsaraydin uningya berilətti. ¹⁴ Kiz ahximi kirip ketip, ətisi ətigəndə kaytip qikkanda hərəmsarayning «ikkinqi bəlum»igə kayturulup, toqal-kenizəklərgə məs'ul bolqan padixahning hərəm'aqisi Xaaxoqazning qolioqan tapxurulatti; padixah u kizya amraq bolup kelip, ismini atap qakirmioqqa, u ikkinqi ordioqan kirip padixah bilən billə bolmaytti. ¹⁵ Mordikayning taqisi Abihailning kizi Əstər, yəni Mordikay öz kizi kilip bekiwaloqan kizning padixah bilən billə boluxqa kirix nəwiti kəlgəndə, u kizlarqa məs'ul bolqan padixahning hərəm'aqisi Həgay əzigə təyyarlap bərgən nərsilərdin baxqa həqnərsini tələp qilmidi. Əstərnəni kərgənlərnəning həmmisi uni yakturup qalatti.

Əstərnəning hanix kilip tiklinixi

¹⁶ Padixah Ahaxwerox səltənət sürüp yəttinqi yiləning oninqi eyioqan, yəni Təbət eyioqan kəlgəndə, Əstər uning bilən billə boluxqa xahanə ordioqan baxlap kirildi. □ ¹⁷ Padixah Əstərnəni baxqa barliq kizlardin yahxi kərup qaloqqa, xundakla Əstər uning iltipati həm

□ **2:16 «yəttinqi yiləning oninqi eyi»** — «Əstər» degən kitabta aylar əgər san boyiqə elinoqan bolsa, ibraniy kalendaridiki waqitni kərsitidu. Əgər aylar ismi bilən elinoqan bolsa, Pars kalendaridiki waqitni kərsitidu. Uxbu ayəttiki waqit təhminən miladiyədin ilgiriki 478-yilning on ikkinqi eyioqan toqra kelidu.

amraklikioğa erixkən boləoqqa, padixah hanix tajini uning bexioğa kiydürüp, uni Waxtining ornioğa hanix kılıp tiklidi. ¹⁸ Andin padixah özining barlıq əmirleri wə bəg-hakimlirioğa Əstərnin izzət-hərmiti üqün katta ziyapət bərđi; u yənə hərkaysi əlkilərgə baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qıqardı həmđə xahənə baylikliridin sehiylik bilən in'amlarni bərđi.□

Mordikayning suyiğəstni pax kılıxi

¹⁹ İkkinqi kətim kızlar xundak yiojiloğan wakıtta Mordikayning orda dərwasısında olturidioğan orni bar boləanidi □ ²⁰ (Əstər Mordikayning tapiliojini boyiqə, özining milliti wə tegi-təktini yənla baxkılaroğa eytmioğanidi; qünki Əstər Mordikayning gepini ilgiri bakқан wakıtta anglioğandək anglaytti). ²¹ U künlərdə, Mordikay orda dərwasisidiki ornida olturoğan wakıtta, padixahning Bigtan wə Tərex degən ikki dərwasiwən hərəm'aojisi padixah Ahaxweroxka oğəzəplinip, unioğa qol selixni

□ **2:18 «baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qıqardı»** — yaki «dəm elix bolsun dəp elan qıqardı». İbraniy tilida ««bir «azad» jakarlidi». □ **2:19 «İkkinqi kətim kızlar xundak yiojiloğan wakıt»** — bu «yiojilix» degənnin nemə ikənliki hazır enik əməs. Bəzi alimlar padixah Əstərnin hanix dəp tikligəndin keyin, ikkinqi bir toqalni almaqci idi, dəp qaraydu. «Mordikayning orda dərwasısında olturidioğan orni bar idi» degən sözlər Mordikayning mənəspədar bolup tikləngənlikini kərsitidu. Qünki xu künlərdə məlum jayning əməldarlıri yaki aqsakalliri, xundakla soraqqılar ix bejirix üqün xəhər dərwasısında yaki orda dərwasısında olturatti.

kəstləwatқанidi. ²² Bu suyikəstni Mordikay sezip kəlip, uni hanix Əstərgə eytti; Əstər bu ixni Mordikayning namida padixahқа səzləp bərdi. ²³ Bu ix sürüxtə қiliniwidi, rast bolup қikti wə u ikkisi darоға esildi. Bu wəкə padixahning kəz aldida tarix-təzkirə kitabida pütüldi.

3

Hamanning Yəhudiytlarning nəslini yokitix suyikəsti

¹ Bu ixlardin keyin padixah Aħaxwerox Agagiylardin bolоqan Hammidataning oqli Hamanning mənсіpini əstürdi; padixah uning ornini əstürüp, əzi bilən billə ixləydiоqan barliқ əmirlərningkidin yukiri қildi. ² Padixah uning həққidə əmr қiloқaqқа, орda dərwasisida turoqan padixahning barliқ əməldarliri Hamanning aldida təzim қilip bax uratti; lekin Mordikay bolsa Həmanoға nə təzim қilmidi,

nə bax urmidi. □ ³ Orda dərwasisida turoqan padixahning hizmətkarliri Mordikaydin: — Sili nemixqa padixahning əmrigə hilaplik kilidila? — dəp soraytti. ⁴ Xundak boldiki, ular hər küni nəsihət kilixkan bolsimu, u kulak salmiqandin keyin, ular: — Kəni, Mordikayning kılqan bu ixioqa yol qoyulamdu-yok, bir kərəyliqu, dəp buni Həmanoqa eytti; qünki u ularqa özining Yəhüdiy ikənlikini eytkanidi. □ ⁵ Həman Mordikayning özigə bax urup təzim kılmiqanlikini kərüp kattik oşəzəpləndi. ⁶ Lekin u «Mordikayning üstigə qol selixni kiqikkinə bir ix» dəp həsablidi; qünki ular Mordikayning millitini uningqa dəp qoyqanidi; xunga Həman Aħaxweroxning pütkül padixahlikidiki Yəhüdiylarni, yəni Mordikayning həlkini birakla yokitix yolini

□ **3:2 «...Mordikay bolsa Həmanoqa nə təzim kılmidi, nə bax urmidi»** — Mordikayning təzim kılmasliki yaki bax urmasliqining səwəbi bəlkim Təwrattiki «Qan.» 25:17-19diki hatirə tüpəylidin bolsa kerək. Həman Amalək idi, Amaləklər bolsa Israilning kona rəqibi idi. Həman əslidə Samuil pəyoqəmbər əltürgən Amalək bolqan Agag padixahning əwladi bolqoqqa, bəlkim Yəhüdiy həlkiqə tehimu eq boluxi mumkin («Mis.» 17:8-16, «1Sam.» 15:17-23, «Qan.» 25:17-19ni kərüng). Məlum bir kixigə təzim kilix Təwratka hilap ix əməs. Təwrat dəwridə Israillar öz padixahliriqa xundak təzim kilatti yaki gahı waqıtlarda bir-birigə təzim kilatti. «Yar.» 23:7, «1Sam.» 24:8, «2Sam.» 14:4, «1Pad.» 1:16ni kərüng. U «butpərəslik» həsablənmaytti. □ **3:4 «Mordikayning kılqan bu ixioqa yol qoyulamdu-yok, bir kərəyliqu?»** — ibraniy tilida «Mordikayning ixliri turalamdu-yok, bir kərəyliqu?» deyilidu. Baxqa birhil təjimisı: — «Kəni Mordikay gepidə ahiriqiqə qing turalamdikin, bir kərəyliqu?».

izdəp yürdi.

*Hamanning Yəhudiylarning nəslini
qurutuwetixni kəstlix*

⁷ Padixah Aħaxweroxning on ikkinqi yili birinqi ayda, yəni Nisan eyida, birsi Hamanning aldida *qutluk* ay-künni bekitix üqün hər kün, hər ay boyiqə «pur», yəni qək taxliwidi, on ikkinqi ayoqa, yəni «Adar eyi»oqa qikti.

□ ⁸ Haman padixah Aħaxweroxka: — Padixahliklirining hərkaysi əlkilliridiki əl-millətlər arisida qeqilip yaxawatқан bir həlk bar; ularning qanun-bəlgilimiliri baxqa həklərninqigə ohximaydu, ular aliylirining qanun-bəlgilimilirigimu boysunmaydu; xunga ularning yaxixioqa yol koyux aliylirioqa heq payda yətküzməydu. ⁹ Əgər padixahimoqa layiq kərünsə, ularni yokitix toqruluk yarliq pütüp qüxürgəyla; mana mən öz yenimdin on ming talant kümüxni aliylirining həzinilirigə selix üqün padixahliqning ixlirini baxquridioqan

□ **3:7 ««pur», yəni qək ... on ikkinqi ayoqa, yəni «Adar eyi»oqa qikti»** — qəkning on ikkinqi ayoqa qikixi intayin ajayib ix idi. Biz xu ix toqruluk «qoxumqə səz»imizdə azraq tohtilimiz.

hadimlarning qolioqa tapxurimən, dedi.□

¹⁰ Xuning bilən padixah özining barmikidin üzükni siyrip qikirip, Yəhudiylarning rəkibi, Agagiy Hammidataning oqli Həmanəqa berip:

¹¹ — Xu kümüxlərni özüggə in'am kildim, u həlkənimu sanga tapxurdum, ularni qandak kilişni halisang, xundak kili! — dedi.□

Padixahning Həmanın Yəhudiylarning nəslini qurutuxioqa ruhsət kilişi

¹² Andin birinçi ayniq on üqinqi küni padixahning mirziliri qakirilip, yarliq Həmanın barliq tapilioqini boyiqə pütüldi; u hərkaysi ölkilərgə öz yezikida, hərkaysi əl-millətkə öz tilida yazdurulup, hər bir ölkilərninq waliylirioqa, hər bir əl-millətninq əmiririgə əwətildi; yarliq padixah Ahaxweroxning namida pütülgən bolup, uninq üzük məhürü bilən peqətləndi. ¹³ Yarliq məktupliri qararmənlərninq kəli bilən padixahliqning

□ **3:9 «on ming talant»** — bir «talant»ning toptoqra qanqilik ikənliki həzir bizgə naməlum, Pars imperiyəsi boyiqə bəlkim 34-45 kilogram boluxi mumkin; xunga 10000 talant kümüx bəlkim az degəndə 340 tonniqə bolatti; bu pəwqul'addə kəp pul padixahning yilliq kirimininq üqtin ikki qismioqa barawər bolup, para həsablinatti; xübhisizki, muxu para bəlkim Yəhüdiy həlki yəqitilsa, ular tapxuridioqan bajlarning ornioqa bolsun dəp berilgən; ləkin u Yəhüdiylar tapxuruxqa tegixlik bajdin helila kəp idi. Həman «həlk»ning Yəhüdiy həlki ikənlikini tiləqa elixqa petinalmidi; qünki burunqi Pars imperatorliri Yəhüdiy həlkiqə qong hərmət bildürüp kəlgənidi. □ **3:11 «Xu kümüxlərni özüggə in'am kildim»** — baxqa birhil təjimis: «Əmdi bu seninq pulung boləqandin keyin, qəbul qilay».

hərkaysi əlkillirigə yətküzüldi; uningda bir kün iqidə — On ikkinçi aynıng, yəni Adar eyining on üçinçi küni kəri-yax, balılar wə ayallar deməy, barlıq Yəhudiylarni qoymay kirip, ɵltüröp, nəslı kurutuwetilsun, ularning mal-mülki olja kılinsun, deyilgənidi. ¹⁴ Xu yarlık hərбір əlkidə jakarlinix üçün, xundakla xu küni hərбір həlk xundak kılixka təyyar bolup turuxi üçün, məktupning kəqürmə nushiliri hərбір əl-millətkə elan kılınmaqçı boldi. ¹⁵ Qaparmənlər padixahning əmri boyiqə dərhal yoloqa qıkti; yarlık Xuxan kəl'əsining əzidimu elan kılindi. Bu qaoqda padixah Həman bilən xarab iqixkə olturoqanıdi. Ləkin Xuxan xəhıridikilər dəkkə-dükkigə qəmöp ketixti.

4

Yəhudiylarning yarlık tüpəylidin kəyoqoşa qəmüxi wə roza tutuxi

¹ Mordikay boluwatqan ixlardin həwər tapkandin keyin eginlirini yirtip, üstigə böz artip, wə usti-bexioqa kül qeqip, xəhərnıng otturısiqə qıqip nahayıti kattik wə ələmlik pəryad kɵtürdi. ² U orda dərwezisi aldioqa kelip tohtap qaldı; qünki böz yepinoqan hərəkəndak adəmning orda dərwezisidin kirixigə ruhsət yok idi. ³ Padixahning əmri wə yarlıki yətküzülgən hərkaysi əlkillərdə Yəhudiylar arisida kattik nalə-pəryad kɵtürüldi; ular roza tutup, kɵz yexi

qilip, yioa-zar qildi; nuroʻun kixilər boz yepinip küldə eoqinap yetixti.

Mordikayning Əstərdin padixahtin rəhim tilixini tələp qilixi

⁴ Əstərninğ hizmitidə boləjan dedəkliri wə hərəm'aqiliri bu ixni uningə eytiwidi, hanixning kəngli intayin eoqir boldi; Mordikayning bozni taxlap, kiyiwelixioa kiyim-keqək qikartip bərđi, lekin Mordikay qəbul qilmidi. ⁵ Xuning bilən Əstər əzining hizmitidə boluxka padixaht təyinləp əwətkən hərəm'aqiliridin Hataq isimlik birini qaqirip, uni Mordikayning qexioa berip, bu ixning zadi qandaq ix ikənlikini, nemə səwəbtin boluwatqanliqini ting-tinglap kelixkə əwətti. ⁶ Xuning bilən Hataq orda dərwasisi aldidiki məydanə kelip Mordikay bilən kəruxti. ⁷ Mordikay bexioa kəlgən həmmə ixni, Həman Yəhudiylarning nəslini qurutuwetix üqün padixahtning həzinilirigə tapxuruxka wədə qilojan kümüxning sanini qaldurmay eytip bərđi. ⁸ Mordikay yənə Hataqka Xuxanda jakarlanəjan, Yəhudiylarni yokitix toqrisidiki yarliqning kəqürmisini Əstərninğ kərüp bekixioa yətküzüp berixkə tapxurdi həmdə uningə Əstərgə əhwalni quxəndürüp, ordioa kirip padixaht bilən kəruxüp əz həlki üqün padixahtin ətünüp iltija qilip bekixka ündəxni tapilidi. ⁹ Hataq kaytip kelip Mordikayning gəplirini Əstərgə yətküzdi. ¹⁰ Əstər Hataqka

Mordikayoğa eytidiqan gəplərnı tapxurup, unı Mordikayning yenioğa yənə əwətti: —

¹¹ «Padıxañning barlıq hizmətkarlırı wə hərkəysi ölkə həklıri, məyli ər bolsun ayal bolsun, qakırtılmay turup iqki həylioğa, padıxañning huzurioğa öz məyliqə kirsə, padıxañ uningoğa iltıpat kərsitip altun hāsısinı təngləp ölümdim kəqürüm kilmisa, undaqta u kixigə nisbətən bexioğa qüxıdiqan birlə qanun-bəlgilimə bardur: — u ölüm jazasını tartıdu. Həzir mening padıxañ bilən kərüxüxkə qakırtılmıoqinımoğa ottuz kün boldı».

¹² Əstərning sözliri Mordikayoğa yətküzülüwıdi,
¹³ Mordikay munu gəplərnı Əstərgə yətküzüxni həwalə kildi: —

«Sən kənglündə mən ordıda yaxawatımən, xunga barlıq baxqa Yəhudiylardin bihətər bolup kütulımən, dəp hiyal əylimə. ¹⁴ Əgər bu qaoğda sən jim turuwalsang, Yəhudiylarğa baxqa tərəptin mədət wə nijat qıxixi mumkin; ləkin u qaoğda sən öz ata jəməting bilən koxulup yökıtilısən. Kim bilsun, sening hanıxlıq mərtiwisigə erixkining dəl bügünki muxundak pəyt üqün bolqanmu?».

¹⁵ Əstər Mordikayoğa mundaq dəp jawab kəyturdi: — ¹⁶ «Sən berip, Xuxandiki barlıq Yəhudiylarnı yioqin; mening üqün roza

□ **4:14 «...sən öz ata jəməting bilən koxulup yökıtilısən»** — əgər Huda Yəhudiylarnı baxqa yol bilən kütqızsa, Əstərning əhwali bəribir nəhayiti hətərlik bolatti. Qünki xu qaoqıqə ordıdikılərdin heli kəp adəmlər uning Mordikayoğa tuoqan wə xundakla Yəhudiyy millitidin ikənlikini bilgən boluxı mumkin idi.

tutup, üq keqə-kündüz heq yemənglar, heq iqmənglar; mən həm dedəklirimmu xundak roza tutimiz. Andin keyin mən qanunoqa hilaplik qilip padixahning huzuriqa kirimən, manga ölüm kəlsə, öləy!».

¹⁷ Xuning bilən Mordikay u yərdin ketip, Əstərning tapiloiqidək qildi.

5

Əstərning ziyapət ötküzüp padixah bilən Hamanni mehman qilixi

¹ Üqinqi küni Əstər xahənə kiyimlirini kiyip, ordining iqqiriki hoylisioqa kirip, padixahning öylirining udulida turdi; padixah bolsa öz xahənə öyidiki təhtidə, öydin dərwasioqa qarap olturatti. ² Padixah hanix Əstərning hoylida turoqinini kərđi; hanix uning nəziridə iltipat tapqaq, u qolidiki altun hasisini uningqa tənglidi. Əstər aldioqa kelip xahənə hasining uqioqa qolini təgküzdi. ³ Padixah uningdin: — I hanixim Əstər, birər ixing barmidi? Nemə təliping bar? Həтта padixahlikimning yerimini tələp kılsangmu xu sanga berilidu, dedi.

⁴ — Əgər aliylirioqa layıq kərünsə, padixahimning Hamanni elip özligə təyyarlioqan ziyapitimgə dahil bolup kədəm təxrip qilixlirini ötünimən, — dedi Əstər.

⁵ Padixah: — Tez berip Hamanni kıqkırip kelinglar, Əstərning deginidək kılinsun, — dedi. Xuning bilən padixah Hamanni elip

Əstər təyyarlıoqan ziyapətkə bardı. ⁶ Dastihan üstidə xarab iqliwatqanda padixah Əstərgə: — Nemə təliping bar? U sanga berilidu; nemə iltijaying bar? Hətta padixahlikimning yerimini tələp kılsangmu xundak qilinidu, dedi. ⁷ Əstər uningəja jawab berip: — Mening təlipim wə iltijayim bolsa, — ⁸ Mubada mən aliylirining nəziridə iltipatka erixkən bolsam, xundakla padixahimoja mening təlimni ijabət kilix həm iltijayimni orundax muwapıq kərünsə, aliylirining Hamanni birgə elip ətə silərgə təyyarlaydioqan ziyapitimgə yənə bir kətim dahil boluxlirini ətünimən; ətə mən qoqum padixahimning əmri boyiqə ix qilimən, — dedi.

Hamanning dar təyyarlıxi

⁹ Xu küni Haman kənglidə yayrap, huxal-huram kaytip qıkti; lekin Mordikayning orda dərwasısında uning aldidə nə ornidin qopmay nə midirlimay olturoqanlikini kərgəndə, kəngli uningəja kattik kəhr-əzəpkə toldi. ¹⁰ Lekin Haman əzəzipini besiwelip, ətəyigə kəldi-də, dost-aqinilirini wə hotuni Zərəxni qakirtip, ¹¹ əzining bayliklirining xan-xəripi, pərzəntlirining kəplüki, xundakla padixahning əzini kəndak ətürüp barlık hərmət-izzətkə sazawər kıloqanlıki, əzini kəndak kilip padixahning həmmə əmirliri wə əməldarlıridin üstün mərtiwigə igə kıloqanlıki toqrisida bir-birləp səzləp kətti. ¹² Haman yənə: — Silərgə desəm, hanix Əstər meningdin baxka mehman qillimay,

pəkət padixah bilən ikkimiznila əzi təyyarlıoqan ziyapətkə qillioqanidi, ətimu meni padixah bilən billə əzi *təyyarləydioqan ziyapətkə* qillidi.

¹³ Xuqinisi, orda dərwazisida olturoqan həliki Mordikay degən Yəhudiyni kərginimdə, bularning həmmisi manga tolimu mənisiz tuyulidu, dedi.

¹⁴ Andin ayali Zərəx wə barlıq dost-aqiniliri uningoqə jawab berip: — Əllik gəz egizliktiki dardın birni təyyarlap, ətə ətigəndə padixahtin Mordikayni daroqə esixni tələp qilsila bolmidimu, xuningdin keyin huxal yayrioqan həlda padixah bilən billə ziyapətkə baridila, deyixti. Bu gəp Həmanni hux qiliwətti, xuning bilən u dar yasitip koydi.

6

Padixahning kərsətkənlikini, bərmigənlikini bilixi *Mordikayning lekin uningoqə hək* *hizmət hək*

¹ Xu küni keqisi padixahning uyqusi keqip, tarix-təzkirinamini əkəldürdi wə bular uning aldida oqup berildi. ² Bir yərdə: «Padixahning Bigtana, Tərəx dəydioqan orda dərwazisini bəkidioqan ikki hərəm'aqisi bar idi, ular padixah Aħaxweroxka qol selixka kəstligəndə, Mordikay bu ixni pax qilip həwər yətküzgən, dəp pütülgənidi.

³ Padixah: — Bu ix üqün Mordikayoqə qandək nam-xəhrət wə izzət-ikram nail qilindi? — dəp soridi.

— U heq nemigə erixmidi, — dəp jawap berixti padixahning yenediki hizməttə boloqan oqlamliri.

⁴ — Orda hoylisida kim bar? — dəp soridi padixah. Bu qaşda Həman padixahtin Mordikayni əzi təyyarlap koyoqan daroqa esixni tələp kילוili kelip, ordining taxkirikī hoylisioqa kirkənidi. □

⁵ — Mana, Həman hoylida turidu, — deyixti padixahning oqlamliri uningoqa.

— Kirsun, — dedi padixah. ⁶ Həman kiriwidi, padixah uningdin: — Padixah izzət-hərmitini klixni yahxi kərgən kixigə nemə ixlarni klixni kerək? — dəp soriwidi, Həman kənglidə: «Padixah izzət-hərmitini klixni yahxi kərgən kixi meningdin baxka yənə kim bolatti?» — dəp oylidi-də ⁷ padixahka:

— Padixah izzət-hərmitini klixni yahxi kərgən kixigə ⁸ padixahim daim kiyidioqan xahanə kiyim-keqək wə daim minidioqan aroqimak, yəni bexioqa xahanə taj-bəlgə taqaloqan aroqimak elip kelinip, ⁹ xahanə kiyim bilən aroqimakni padixahning əng muhtərəm əmiridiridin birigə tutkuzsun, u kiyimni padixahim izzət-hərmitini klixni yahxi kərgən kixigə kiygüzüp wə uni aroqimakka mindürüp xəhər məydan-koqilirini aylandursun wə uning aldida: «Qaranglar! Padixah izzət-hərmitini klixni yahxi kərgən kixigə muxundaq muamilə kilinidu!» dəp jakarlap mangsun, — dedi.

¹⁰ Xuning bilən padixah Həmanoqa: — Tez berip

□ **6:4 «Orda hoylisida kim bar?»** — yaki «orda hoylisioqa kirkən axu kixi kim?».

deginingdək xahənə kiyim bilən aroqiməkni əpkəl, orda dərwasisining aldidə olturoqan awu Yəhüdiy Mordikayoqə dəl sözüngdək kıləqin; sening degənliringning birərsimu kəm bolup qalmisun! — dedi.

¹¹ Xundak qilip Həman xahənə kiyim bilən aroqiməkni əkelip, aldi bilən Mordikayoqə xahənə kiyimni kiygüzdi, andin uni aroqiməkka mindürüp, xəhər məydan-koqilirini aylandurdi wə uning aldidə: — «Məna, padixah izzət-hərmitini kılaxni yaxxi kərgən kixigə muxundak muamilə kılidid!» dəp jakarlap mangdi.

¹² Mordikay yənila orda dərwasisining aldiqə qaytip bardı; Həman bolsa oqəm-kayoqəpetip, bəxini qümkiqən həlda aldirap-tenəp öz əyigə qaytip kətti. □ ¹³ Həman hotuni Zərəxkə wə barlıq dost-aqinilirigə bəxiqə kəlgənlirining həmmisini eytip bərdi. Andin uning danixmənliri bilən hotuni Zərəx buni anglap uningqə: — Mordikayning aldidə yengilixkə baxlaptıla; u əgər Yəhüdiylarning nəslidin bolsa, uni yengəlməyła, əksiqə səzsiz uning aldidə məqlup bolidila, deyixti. ¹⁴ Ular tehi Həman bilən səzlixiwatqan qəqida, padixahning hərəm'aqiliri kelip Həmanni Əstər təyyarlıqan ziyapətkə bərixkə aldiratti.

7

□ **6:12 «orda dərwasisining aldiqə qaytip bardı»** — bu səz bəlkim əməldarlıq wəzipisini qaytidin baxlıqanlıqini kərsitixi mumkin.

Əstərning padixahğa Həmanın yaman oğrızini eytixi

¹ Xuning bilən padixah bilən Həman hanix Əstərning ziyapitigə dahil boluxğa kəldi. □

² Padixah ikkinqi kətimlik ziyapət üstidə xarab iqliwatkanda Əstərdin: — I hanix Əstər, nemə təliping bar? U sanga ijabət kəlinidu. Nemə iltimasing bar? Həttə padixahlikimning yerimini iltimas kəlsangmu xundaq kəlinidu, — dedi.

³ — Əgər nəzərliridə iltipatka erixkən bolsam, i aliyliri, wə padixahimə muwapik kərünsə, mening iltimasim öz jenimni ayıqayla, xuningdək mening təlipim öz həlkimni saqliqayla;

⁴ qünki biz, yəni mən wə mening həlkim birgə yokitilip, kərilip, nəslimizdin kurutuluxğa setiwetildük. Əgər biz kul wə dedəklikkə setiwetilgən bolsaq, süküt kəloqan bolattim; lekin padixahimning tartidiqan ziyininimu düxmən tələp bərləməytti, — dəp jawap bərdi Əstər. □

□ **7:1 «...Əstərning ziyapitigə dahil boluxğa kəldi»** — ibraniy tilida «... Əstərning ziyapitigə iqxkə kəldi». □ **7:4**

«Əgər biz kul wə dedəklikkə setiwetilgən bolsaq, süküt kəloqan bolattim; lekin padixahimning tartidiqan ziyininimu düxmən tələp bərləməytti» — baxqa birhil təjimis:

— «Əgər biz kul wə dedəklikkə setiwetilgən bolsaq, mən süküt kəlattim; qünki biz tartidiqan külpətning padixahni awarə kəloquqiliki yok idi». «Düxmən padixahimning tartidiqan ziyininimu tələp bərləməytti» degənni mənisi həlkim birinqidin, Yəhudiyar kul-dədək kəlinsa baj təliməytti; ikkinqidin, Huda İbrahimə: «Kim sən wə əwladliringni qarəqəqan bolsa mən uni qarəqəymən, sən wə əwladliringni kim bərikətligən bolsa mən uni bərikətləymən» dəp wədə kəloqanidi («Yar.» 12:2-3). Kim Yəhudiy həlkigə ziyankəxlik kəlsa, Hudaning jazasini tartidu. «Qoxumqə səz»imiznimu kərüng.

⁵ Padixah Aħaxwerox hanix Əstərdin: — Bundak qilixka petinoqan kixi kim ikən? U qəyərdə?! — dəp soridi. Əstər jawabən: —

⁶ Bu düxmən wə zəhərhəndə mana muxu rəzil Həman! — dewidi, Həman padixah bilən hanix aldida xu zamatla dəkkə-dükkigə qüxti.

Həmanninq əzi təyyarlıoqan daroqa esilixi

⁷ Xuning bilən padixah qəhri-əzəpkə kelip ziyapət-xarab üstidin turdi-də, qaribaşka qiqip kətti; Həman bolsa hanix Əstərdin jənini tiləxkə qaldı; qünki u padixahning əzigə jaza bərməy qoymaydıoqan niyətkə kəlgənlikini kərüp yətkənidi. ⁸ Padixah qaribaşdin ziyapət-xarab dastihiniqə qayıtip kəlginidə Həmanninq əzini Əstər yələngən diwanəqə taxlıqiniqə turoqinini kərđi-də: —

— Qara, uning ordida mening aldimdila hanixka zorluq qiləqiliwatqinini?! — dewidi, bu söz padixahning aqzidin qiqixi bilənla adəmlər Həmanninq bax-kəzini qümkep qoydi. □ ⁹ Padixahning aldida turuwatqan hərəm'aqiliridin Hərbəna isimlik birsi: — Yənə bir ix bar, mana, Həman aliylirining həyati üqün gəp qiloqan Mordikayni esix üqün, əllik gəz igizlikte yasatqan dar təyyar turidu, u dar hazır muxu Həmanninq həylisida, dewidi, padixah: — Həmanni uningəqə esinglar! — dedi.

¹⁰ Xuning bilən ular Həmanni u Mordikayəqə

□ **7:8 «bax-kəzini qümkep qoydi»** — bəlkim əlüm jazasıqə məhkum qilinoqanlar padixahning yüzini kərmisun dəp xundak qiloqan bolsa kerək.

təyyarlap koyoqan daroqa asti; xuning bilən padixahning oqəzi pi besildi.

8

Mordikayning yuqiri mərtiwigə əstürülüxi

¹ Padixah Aħaxwerox xu küni Yəhudiylarning düxmini Həmanın əy-zeminini iltipət qilip hanix Əstərgə bərđi; Mordikaymu padixahning huzuriqə kəltürüldi, qünki Əstər əzining Mordikay bilən tuoqan ikənlikini padixahqa dəp bərgənidi. ² Padixah əzining Həmandin qayturuwaloqan üzükini qikirip Mordikayoqə bərđi, Əstərmu Mordikayni Həmanın əy-jayini baxquruxqa koydi.

Əstərnin padixahın Həmanın suyikəstini bikar qilixni tilixi

³ Əstər yənə padixahning aldioqə kelip ayioqioqə yikilip, kəzigə yax aloqan həlda padixahın Agagiylardin boləqan Həman kəltürüp qikqan balayı'apətni həm uning Yəhudiylarni yokitix suyikəstini bikar qilixni yelinip ətündi.

⁴ Padixah altun həsisini Əstərgə tənqliwidi, Əstər ornidin qopup padixahning aldida turdi.

⁵ — Əgər aliyliri məkul kərsə, əgər mən padixahning aldida iltipətqə erixkən bolsam, əgər padixahım bu ixni toqra dəp qarisa, xuningdək məndin məmnun bolsa, yarlıq qüxürüp Agagiylardin Həmmidataning oqli Həman yazoqan məktuplarni, yəni

padixahning hərkaysi ölkisidiki Yəhudiylarni yokitix toʻrisidiki məktuplarni bikar qilidigan bir yarlik yezilixini tiləymən. □ 6 Qünki mən öz həlkimgə qüxidigan bu balayi'apətkə qandakmu qidap qarap turalaymən? Öz tuoqanlirimning yokitilixiga qandakmu qidap qarap turalaymən? — dedi Əstər padixahqa.

7 Padixah Aħaxwerox hanix Əstər bilən Yəhudiy Mordikayoqa: — Mana, Həman Yəhudiylaroqa ziyankəxlik qilmaqci boləraqqa, mən uning öy-zeminini Əstərgə bərdim wə uning özini ular darəqa asti. □ 8 Əmdi silər özünqlarning toqra tapqini boyiqə mening namimda Yəhudiylar üqün bir yarlik yezip, mening üzük məhürümni besinglar; qünki padixahning namida yeziləqan, padixahning üzük məhüri besiləqan yarlikni həqkim bikar qilalmaydu, dedi. □

9 Xu qaoqda, üqinqi ayda, yəni Siwan eyining yigirmə üqinqi küni, padixahning mirzilirining həmmisi qaqirip kelindi. Ular Mordikayning barlik buyruoqini boyiqə yarlik yazdi; yarlik Yəhudalarning ixi toqruluk Həndistandin Həbəxstanəqiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkining

□ 8:5 «xuningdək məndin məmnun bolsa...» — ibraniy tilida «uning kez aldida uni məmnun qiləqədək bol-sam...». □ 8:7 «Yəhudiylaroqa ziyankəxlik qilmaqci boləraqqa,...» — ibraniy tilida «Yəhudiylaroqa qolini uzart-maqci boləraqqa,...». □ 8:8 «...qünki padixahning namida yeziləqan, padixahning üzük məhüri besiləqan yarlikni həqkim bikar qilalmaydu» — bu Pars imperiyəsidiki asaxanun idi. Dəl xu səwəbtin əslidiki yarlikning özini biwasitə bikar qilixqa bolmaytti. Buning ornida uning aqiwitining aldini elix tədbiri kərsitiləqan ikkinqi bir yarlik yezilixi kerək bolatti.

waliylirioqa, əlkə baxliki wə bəglirigə yeziloqan bolup, məktuplar hərkaysi əlkigə öz yeziki bilən, hərkaysi əl-millətlərgə öz tili bilən, xundakla Yəhudiylarəqa öz yeziki bilən, öz tilida pütülgənidi. □ ¹⁰ Mordikay yarliqni padixah Ahaxweroxning namida yezip, uningəqa padixahning üzük məhürini basti; yarliq məktuplirini padixahlikning atlikliri bilən, yəni tolparlarəqa, at keqirlarəqa wə təgilərgə mingən qəwəndazlar arkilik hərkaysi jaylarəqa yollidi. □ ¹¹ Yarliqta: «Padixah hərkaysi xəhərlərdiki Yəhudiylarning uyuxup, öz hayatini koqdixioqa, xundakla əzligə düxmənlik kilidioqan hər millət wə hər kaysi əlkiyərdiki küqləni, jümlidin ularning balaqakilirini koymay yokitixioqa, kirixioqa, nəslini kurutuxioqa, xundakla mal-mülkini olja kilixioqa ijazət berildi; ¹² bu ix bir kündə, yəni on ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni padixah Ahaxweroxning hərkaysi əlkiyəridə ijra kilinsun» dəp pütülgənidi.

¹³ Yarliq hərkaysi əlkigə əwətilip, pərman süpitidə elan kilinsun, Yəhudiylarning əxu küni düxmənliqidin intikam elixka təyyarlinip koyuxi üqün yarliqning kəqürülmisi hərkaysi əl-millətlərgə ukturulsun, dəp bekitildi. ¹⁴ Xuning bilən qəwəndazlar tolparlarəqa wə keqirlarəqa minip padixahning buyruki boyiqə jiddiy yoloqa atlandi; yarliq Xuxan kəl'əsidimu jakarlandi.

□ **8:9** «Həbəxstan» — hazırki Efiopiya. □ **8:10** «at keqirlarəqa wə təgilərgə...» — yaki «alahidə bekip keliniwatқан atlarəqa...». Bu ayəttiki ulaqlarning hillirining birnəqqə hil tərjimiliri uqrixi mumkin.

¹⁵ Mordikay kək wə aq rənglik xahənə kiyim kiyip, bexioqa katta altun tajni taqap, səsün rəng kəndir yepinqini yepinip, padixahning huzuridin qıkti; Xuxan xəhərdiki həlq huxallıqqa qəmüp təntənə kilixti. ¹⁶ Yəhudiylar yorukluk, xad-huramlıq wə izzət-ikramoqa muyəssər boldi. ¹⁷ Hərqaysi əlkə, hərqaysi xəhərlərdə, padixahning əmr-yarlıki yetip barəlanlıki yərlərdə, Yəhudiylar xad-huramlıqqa qəmüp, ziyapət kılıp mubarək bir künni ötküzüxti; nuroqun yərlik ahalilər əzlrini Yəhüdiy deyixiwaldi; çünki Yəhudiylardin qorkux wəhimisi ularni besiwəloqanidi. □

9

Yəhudiylarning öz düxmənlirini məqlup qilixi

¹ On ikkinqi ay, yəni Adar eyining on üçinqi küni, padixahning əmri bilən yarlıki ijra kilinixka az qaloqan qaoqda, yəni Yəhudiylarning düxmənliri ularning üstidin oqalib kelixkə ümid kılıp kütkən küni, əksiqə Yəhudiylarning öz düxmənlirining üstidin oqalib kelidioqan küniyə aylinip kətti.

² Yəhudiylar padixah Aħaxweroxning hərqaysi əlkilliridiki əzliri turuxluk xəhərlərdə ularoqa kəst kilməqci boləqanlaroqa hujum kilix üçün yioqilixka baxlıdi; heqkim ularning aldida turalmaytti; ulardin boləqan qorkunq hər bir

□ **8:17 «əzlrini Yəhüdiy deyixiwaldi»** — yaki «əzliri Yəhüdiy boluxti».

əl-millətni baskanidi. ³ Hərkaysi əlkilərdiki bəglər, waliylar, əlkə baxlikliri, xundakla padixahning ixlirini ijra kilouqilarning həmmisi Yəhudiylarni kollidi; qunki Mordikaydin boloan korkunq ularni baskanidi.

⁴ Qunki Mordikay degen kixi ordida intayin nopuzluk bolup, nam-xəhriti həmmə əlkilərgə tarkaloanidi; uning hokuki baroanseri qongiyip ketiwatatti. ⁵ Xuning bilen Yəhudiylar əzlirining həmmə düxmənlirini kiliqlap, kiroqin kilip yokatti; əzlirigə eq boloanlaroqa kandak kilixni halisa xundak kildi. ⁶ Xuxan kəl'əsidila Yəhudiylar bəx yüz adəmni kətl kilip yokatti.

⁷ Ular yənə Parxandata, Dalfon, Aspata, ⁸ Porata, Adaliya, Aridata, ⁹ Parmaxta, Arisay, Ariday wə Wayizatani kətl kildi; ¹⁰ bu on adəm Hammidataning nəwrisi, Yəhudiylarning düxmini boloan Hamanning ooqli idi; lekin ular ularning mal-mülkini olja kilixka kol salmidi.

¹¹ Xu küni Xuxan kəl'əsidə kətl kilinoan adəm sani padixahka məlum kilindi. ¹² Padixah hanix Əstərgə: — Yəhudiylar Xuxan kəl'əsidə bəx yüz adəmni kətl kilip yokiptu, yənə Hamanning on ooqlini kətl kiptu; ular padixahning baxka əlkiliridə nemə kildikin? Əmdi nemə iltimasing bar? U sanga berilidu. Yənə nemə təliping bar? Umu bəja əylinidu, — dedi.

¹³ — Aliylirioqa muwapik kerüsə, Xuxandiki Yəhudiylarning ətimu bügünki yarlikta deyilgəndək ix kilixioqa həmdə Hamanning on ooqlining *jəsətlirini* daroqa esip koyuxka ijazət bərgəyla, dedi Əstər.

¹⁴ Padixah xundak kilixka buyruk qüxürdi;

yarlıq Xuxan kəl'əsidə qikiriləndə, kixilər Hamanning on oqlini darğa esip koyuxti. ¹⁵ Adar eyining on tətinqi küni Xuxandiki Yəhudiylar yənə yioqilip üq yüz adəmni öltürdi; lekin ularning mal-mülkini olja qilixka qol salmidi.

¹⁶ Padixahning hərqaysi baxka əlkilliridiki qaloqan Yəhudiylar yioqilip öz janlirini saqlaxka səptə turup əzlidirigə əq boləqların jəmiy yətmix bəx ming adəmni öltürdi, əmma ularning mal-mülkini olja qilixka qol salmidi. Xuning bilən ular düxmənliridin qutulup aramlıqka muyəssər boldi. ¹⁷ Bu Adar eyining on üqinqi künidiki ix idi; on tətinqi küni ular aram aldı, xu künni ziyapət berip xadlinidoqan kün qilip bekitti.

¹⁸ Ləkin Xuxandiki Yəhudiylar bolsa on üqinqi, on tətinqi künliri toplixip jəng qildi; on bəxinqi küni ular aram aldı, xu künni ziyapət berip xadlinidoqan kün qilip bekitti. ¹⁹ Xu səwəbtin səhradiki Yəhudiylar, yəni yeza-qixlaqlarda turuwatqan Yəhudiylar Adar eyining on tətinqi künni ziyapət berip xadlinidoqan mubarək kün bekitip, bir-birigə sowqa-salam berixidoqan boldi.

²⁰ Mordikay bu wəqələrnı hatiriləp həmdə Ahaxweroxning hərqaysi əlkillirining yirəkyəkın jaylirida turuwatqan barlıq Yəhudiylarğa məktuplarnı yollidi. ²¹ Xundak qilip u ularning arisida hər yili Adar eyining on tət, on bəxinqi künni bayram qilip ötküzülsun dəp bekitti; ²² u bu ikki künni Yəhudiylarning düxməndin qutulup aramlıqka erixkən küni süpitidə,

xu ayni ularning kayoqu-həsriti xadliqqa, yioqa-zarliri mubarək kungə aylanotan ay süpitidə əsləp, bu ikki künni ziyapət kilip xadlinidiotan, kəpçilik bir-birigə salam-sowəqa beridiotan, kəmbəoqəllərgə həyr-ehsan kilidiotan kün kilixka buyrudi. ²³ Xu səwəbtin Yəhudiylar dəslep baxliotan xu *heytni* dawamlaxturuxka wə xuningdək Mordikayning ularoqa yazotanlirinimu orunlaydiotanota wədə berixti. ²⁴ Qünki əslidə barliq Yəhudiylarning küxəndisi bolotan Agagiy Hammidataning oqli Haman Yəhudiylarni həlak kilixni kəstligən, xundakla ularni nəslidin kurutup yokatmaqçi bolup «pur», yəni qək taxliotanidi. ²⁵ Ləkin bu ix padixahning kulikiota yətkəndə, padixah məktuplarni yezip, Haman kəstligən rəzil ix, yəni uning Yəhudiylarni kəst kilotan ixi uning öz bexioqa yansun, dəp yarliq quxürdi; həm kixilər uni wə uning oqullirini daroqa asti. □ ■

«Purim» bayrimining kelip qikix tarihi

²⁶ Xunglaxka, kixilər «pur» (qək) degən isim boyiqə bu ikki künni «Purim bayrimi» dəp atidi; xunga Yəhudiylar əxu həttə pütülgənliri boyiqə, həm kərgən, həm baxtin ötküzgənlirigə اساسən, □ ²⁷ əzliri, əwladliri həmdə əzliri bilən birləxkən barliq kixilərnin pütülgən

□ **9:25 «Ləkin bu ix padixahning kulikiota yətkəndə...»** — ibraniy tilida: «Ləkin u padixahning aldiota kəlgəndə» deyilidu. Xunga bəzi tərjimilərdə: «Ləkin u (Əstər) padixahning aldiota kirgəndə,...» deyilidu. ■ **9:25** Əst. 8:8 □ **9:26 «Purim»** — «qək taxlax» degən mənisi.

əhkamni tutup, bəlgiləngən wakıtta əxu ikki künni hər yili mənggü üzöldürməy bayram kılixini qarar kıldı, ²⁸ xundaqla bu ikki kün hər bir dəwrdə, hər bir jəmət-ailidə, hər qaysi əlkə, hər qaysi xəhərdə hatirilini təbriklənip tursun wə «Purim bayrimi» bolidiqan muxu künlərnin təbrikləni Yəhudiylar həkki iqidə mənggü üzülüp qalmisun, hatiriləx paaliyətliri ularning uruq-nəsli arisidinmu yokaq kətmisun, dəp qarar kıldı.

²⁹ Andin Abihailning kızı, hanix Əstər wə Yəhudiylar Mordikay Yəhudiylar qə yazqan «Purim bayrimi» toqrisidiki xu ikkinqi hətəni toluq həkki bilən təkitlep, yənə bir hətəni yollidi. ³⁰ Mordikay hatirjəmlik wə həkki hətəni səzlirini yətküzidiqan məktuplarni Ahaxweroxning padixahlikidiki bir yüz yigirmə yəttə əlkidiki barliq Yəhudiylar qə əwətip, ³¹ Xu «Purim» künliri bəlgiləngən wakıtlirida ətküzülsun, xuningdək Yəhudiylar Mordikay wə hanix Əstərnin tapiliqanliri boyiqə, xundaqla ularning əz-əzigə wə nəsligə bekitkənliri boyiqə əyni wakıttiki tutuloqan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar əsləp hatirilənsun, dəp təkitlep. □ ³² Əstərnin yarliki «Purim bayrimi»diki xu ixlarni bekitip

□ **9:31 «...əyni watıttiki tutuloqan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar əsləp hatirilənsun»** — bu jümlənin baxqa birhil təjəmisini: «...həklər huddi əzliri wə əwladliri üqün roza tutux wə qarilik tutux wakıtni bəlgiləxni qarar kılqandək». Ləkin bizningqə bu səzlər qoqum Əstər wə Xuxandiki Yəhudiyların roza tutup pütkül həkki üqün kətürgən nida-pəryadlirini əsləxni kərsitidu.

bərdir; bu ix tarihnamiqımı pütüldi.

10

Mordikayning xəhriti wə utuqi

¹ Padixah Aħaxwerox kuruqluq wə dengiz aralliridiki aħalilərninġ həmmisigə alwan təligüzəttil. ² Uning nopuz-həywiiti wə kudritini ayan kıloqan barlıq kıloqan-ətkənliri, xundakla Mordikayning padixahning əstürüxi bilən erixkən katta xəhriti toqrisidiki təpsilatlar Media wə Pars padixahlirining tarih-təzkiriliridə pütülgən əməsmu? ³ Qünki Yəhüdiy Mordikayning mərtiwisi padixah Aħaxweroxtin keyinla ikkinqi orunda turatti; u daim öz həlq-millitining bəhtini kəzləp, barlıq nəslidikilərgə aman-esənlik tilək səzlidirini kılatti, Yəhüdiylərninġ arisida zor izzət-hərmət tepip, kərindaxlirining kədirlixigə erixkənidi.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5